

vil tænke ringere om ham, fordi han er Bøde. At han viser, at han er Bøde, gjør slet ikke Noget.

Ordføreren: Det forekommer mig, at den ærede sidste Taler dog er gaaet noget feil i sit Raisonnement. Det er ganske vist rigtigt, og det er det, vi skulle gaae ud fra, at saadanne symbolske Handlinger væsentlig have deres Betydning ved at vække den religiøse Følelse i Middelalderen; men saa bliver Spørgsmaalet, hvilke religiøse Handlinger ere de naturlige, og hvilke ere de nedarbejdede? Den ærede Landsthingsmand afviste saa raast alle disse Undersøgelser angaaende denne Sag og holdt sig til een Skik, som han meente var naturlig og nedarbejdet, medens han lagde en anden tilside, som han ikke betragtede saaledes. Jeg skal gjøre opmærksom paa, at Haandsoprækkelsen ikke, som det synes, at det ærede Medlem troer, er indført af Udvalget, ja, den er ikke engang indført ved det Lovudkast, som her foreligger; men den skrives sig i alle Tilfælde fra Anordningen af 10de Mai 1843; i den Henseende staaer altsaa Haandsoprækkelsen og det bedækkede Hoved som noget Nedarbejdet. Men nu er Spørgsmaalet, hvorfra er dette Nedarbejdede kommet, er det kommet fra Bøderne selv eller fra de Kristne, der i Middelalderen paa alle Maader trykkede og trængte Bøderne, og, skjøndt det synes, at den ærede Landsthingsmand i den Henseende har meget imod Citater, kan jeg dog ikke undlade at oplæse et Citat af et af de Skrifter, der ere anførte i Udvalgets Betænkning, nemlig Dr. Ludvig Philipsens israelitiske Religionslære, hvori det hedder: „Det er derfor kun en af de mange Maader, paa hvilke Bøderne bleve trykkede af Middelalderens Kristne, naar disse — deels for at værne sig imod, at Bøderne muligens skulde forfordøle dem ved hemmelige Forbehold, deels for at krænte og ydmyge Bøderne — baade bragte de meest vanærende Udtryk ind i Edsformularen og tillige illsædte Edsafslæggelsen formsædelige Former, hvilket man kaldte en Ed efter jødisk Skik, hvorfra dog nu den nyeste Lovgivning i de fleste Stater har fritaget Bøderne.“ Hvad der nu høres med til disse Udtryk og disse Former eller ikke, er det ganske

vist ikke let at afgjøre; men jeg skulde dog troe, at Størstedelen af dem ere komne ind paa den Maade; jeg vil slet ikke tale om, at de fleste af dem, der fandtes i Forordningerne af 1747 og tildeels endnu findes i Forordningen af 1843, ere komne ind paa den Maade. Jeg troer ogsaa, at man maa sige, at jo flere disse Ceremonier ere, til desto flere Forbehold og Udflugter give de Anledning. Jeg maa være enig i, at Oprækkelsen af de tre Fingre, som de Kristne bruge, har en smuk symbolsk Betydning; men det kan dog heller ikke nægtes, at den ogsaa har sine Vanskeligheder og Mangler, og i Virkeligheden giver — det troer jeg er en almindelig Erfaring — Anledning til adskillige Forbehold, saaat det ofte nøie maa paa-sees, at det virkelig er tre og ikke to Fingre, der ere oprakte, at Fingrene ere rakte opad og ikke nedad eller ligend osv.; jeg veed ogsaa, at denne Oprækkelse af de tre Fingre, naar Mange paa engang skulle aflægge Ed, f. Ex. ved Soldaternes Edsfæstelse, giver Anledning til Scener, der ere saa forargelige, at de ikke burde finde Sted ved en Handling som Edsafslæggelsen. Det, hvormed der her er Spørgsmaal, er det, Lovudkastet gaaer ud paa, og hvortil Udvalget har sluttet sig, nemlig at befrie Bøderne for alle saadanne særegne Former, som ikke kunne ansees for nødvendige, for at Eden skal være gyldig, og det Æneste, som Lovudkastet i den Henseende har foreslaaet at beholde, er Oprækkelsen af Haanden. Vi have ikke villet foreslaae, at dette skulde udgaae, skjøndt det efter min Mening meget vel kunde skee, og Eden alligevel være gyldig; men jeg anseer det for en smuk symbolsk Skik, og da der findes ganske noget lignende Sted ved Edsafslæggelse af Kristne, har jeg saa meget mindre fundet Anledning til at foreslaae, at det skulde bortfalde. Som allerede oplyst af det ærede Minibretal i Udvalget, har jo denne Skik ogsaa sin Hjemmel i det gamle Testamente og staaer saaledes paa en ganske anden Fod end alle de øvrige Skikke.

B. Christensen: Jeg vil efter Forhandlingens Betsaffenhed ikke tilbageholde den Udtalelse, at skjøndt jeg ganske vist kunde finde mig beroliget ved at blive staaende ved Ud-